

Professionals Networking Education and Teacher Training

Het PRONETT-project.

Web Portaal ter ondersteuning van de ontwikkeling van competenties en samenwerking van leraren (in opleiding) op het terrein van educatief ICT-gebruik.

PRONETT: een EU-project

PRONETT (Professionals Networking Education and Teacher Training) is een door de Europese Commissie in oktober 2001 goedgekeurd project in het kader van het Socrates/Minerva subsidieprogramma. De Archimedes Lerarenopleiding van de Faculteit Educatieve Opleidingen, verantwoordelijk voor de project coördinatie, werkt in dit project samen met de lerarenopleidingen van de Universiteit van Cardiff, de Katholieke Hogeschool St. Lieven in Gent en de Autonome Universiteit van Barcelona.

Doel is om studenten, opleiders en practiserende docenten die in het kader van hun opleiding of onderwijspraktijk werken aan het toepassen van ICT in het onderwijs via het Web met elkaar in contact te brengen. Door 'communities of practice' te vormen kunnen de deelnemers met elkaar communiceren en van elkaar leren.

De Pronett webportal (www.pronett.org) biedt individuele gebruikers een eigen virtuele werkplek. Het is tevens een ontmoetingsplaats waar studenten en scholen ideeën kunnen uitwisselen en samenwerken. Ook kunnen de lesopzetten en onderwijsproducten voor hergebruik beschikbaar gesteld worden. Pronett is bedoeld voor iedereen in Europa die ervaringen met het gebruik en ontwerpen van educatief materiaal met behulp van ICT wil delen.

Een virtuele projectruimte waar je zelf kiest met wie je samenwerkt. Waar je eigen werk kan publiceren zonder uitgever. Waar je ervaring kan opdoen met (internationaal) projectmatig samenwerken. Een inspiratiebron voor iedereen die ICT-rijk educatief materiaal inzet en ontwerpt.

Waarom dit Project?

Een van de redenen voor het initiatief van de projectacquisitie is de combinatie van ambities van Archimedes Lerarenopleiding op het terrein van innovatie en internationalisering. Het project kan een belangrijk instrument zijn ter ondersteuning de vernieuwingsactiviteiten van het opleidingscurriculum te (ICT-rijker, veld- en vraaggestuurd, dynamischer) en een concrete invulling te geven aan haar ambitie om samen met de opleidingscholen een lerende organisatie te ontwikkelen.

Directe aanleiding was de conclusie van de inspectie voor het hoger onderwijs i.v.m. de tussentijdse evaluatie in 2000 van het nationale project Educatief Partnerschap (1999-2002). De inspectie rapporteerde het zeer opvallend en zorgelijk te vinden dat geen van de lerarenopleidingen voldoende aandacht besteedt aan ICT-integratie in het onderwijs en educatieve technologie. 'Er is gebrek aan expertise op het terrein van digitale basisvaardigheden en op het terrein van de onderwijskundige inzet van ICT'.

Ook Archimedes Lerarenopleiding bleek nog onvoldoende werk te maken van de innovatie op het terrein van ICT in de opleiding en de voorbereiding van toekomstige docenten.

Met vergelijkbare problemen bij de internationale partners wordt als centrale doelstelling van het driejarige PRONETT-project dan ook gekozen voor de versterking van de mogelijkheden van lerarenopleidingen de competentie-ontwikkeling van leraren (in opleiding) op het terrein van gebruik van ICT in het onderwijs te ondersteunen.

Community of practice

Centraal in de gekozen strategie staan het aanbieden van publicatie mogelijkheden op het web, kennisdeling en samenwerking. Ter ondersteuning van de vorming van regionale en (inter)nationale 'communities of practice', ofwel samenwerkingsverbanden, wordt een web portal site ontwikkeld. Deelnemers krijgen toegang tot een persoonlijke virtuele werkplek en kunnen gebruik maken van een databank voor lesplannen, ICT-maatwerkproducten en projecten. In deze databank kan de student de materialen die hij tijdens zijn studie ontwerpt, opslaan. Zo ontstaat een verzameling van – in de praktijk uitgeteste – lesplannen voor ICT-rijke lessen en ICT- maatwerkproducten zoals bijvoorbeeld een Powerpoint-presentatie bij een lastig concept uit het leerboek, een instructieblad voor een proefje met een digitale meetomgeving of een WebQuest rond een thema uit de methode. Een belangrijk kenmerk van deze *learning objects* is dat ze door de betrokkenen (student en leerling, opleider en coach/school practicum docent) gezamenlijk, met behulp van zelf ontwikkelde evaluatie-instrumenten, tot 'good practice' bestempeld zijn.

Samenwerking met scholen

Scholen kunnen op de website van Pronett aangeven welke wensen zij hebben op het gebied van ICT. Aan de andere kant kunnen studenten hier opdrachten vinden die aansluiten bij hun interesse en vaardigheden. Ze krijgen de kans iets te maken waar de scholen echt op zitten te wachten! Door aan dergelijke opdrachten te werken laten studenten zien dat zij een krachtige leeromgeving kunnen ontwerpen waarbij ICT een rol speelt".

De Pronett portal is dus een systeem waarop iedere individuele gebruiker een eigen plek heeft en zelf kan bepalen wie hij toelaat in zijn werkruimte. Doordat de webportal volledig webgebaseerd is en er geen administratieve drempels zijn maakt deze voorziening studenten bovendien onafhankelijk van de digitale systemen die hun school of instituut in gebruik heeft. Door deel uit te maken van deze 'communities of practice' kunnen studenten met elkaar communiceren, ook van elkaar leren en eventueel ervaringen opdoen met gebruik van toepassingen van ICT in onderwijs (of deskundigheid !) die in de eigen onderwijscontext niet voorhanden zijn.

Lesmateriaal = opleidingsmateriaal

Doel is tevens dat de site en de database zich zo ontwikkelen dat deze als een dynamische en actuele bron ingezet kunnen worden in de opleiding. Allerlei toepassingsmogelijkheden zijn denkbaar. Zo biedt de vraag/aanbod- en materiaal collectie een beeld hoe scholen vormgeven aan ICT-rijk leren en waar zij vooral behoefte aan hebben. En kunnen aan de hand van resultaten, de feedback van begeleiders en mede-studenten en de ontwikkelingsgeschiedenis van opdrachten ontwerp vraagstukken aan de orde gesteld worden.

Samengevat: PRONETT ondersteunt de ontwikkeling van competenties van leraren (in opleiding) op het terrein van educatief ICT-gebruik door:

- Laagdrempelig aanbod van instrumenten voor het ontwikkelen en aanbieden van webondersteuning voor leerprocessen
- Ontsluiting van resultaten en maatwerk producten in dit domein.
- Ondersteuning van kennisdeling ten aanzien van educatief ICT-gebruik en het hergebruik van 'learning objects'

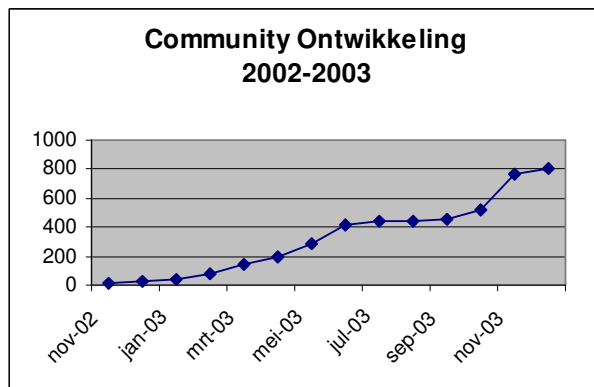
En omdat er geen drempels in het gebruik van de portal zijn levert het project tevens een bijdrage aan de onafhankelijkheid van leraren (in opleiding) m.b.t. de ICT-voorzieningen op opleiding en stage/werkplek.

De internationale samenwerking in het project is erop gericht randvoorwaardelijke zaken te ontwikkelen als:

- de benodigde kennis- en communicatie-infrastructuur (o.a. de Portaal Website)
 - procedures en instrumenten ten behoeve van de ontwikkeling en evaluatie van ICT-praktijken (als onderdeel van de Opleiding en Begeleiding),
 - methodologie ten behoeve van kennisdeling en community-vorming.
- In onderwijsland is gebruik maken van (webondersteunde) netwerken in je beroepsleven een tamelijk nieuwe ontwikkeling. De ervaring leert dat leraren niet van de ene op de andere dag gebruik gaan maken van een website die mogelijkheden biedt om lesmateriaal te gebruiken en ervaringen uit te wisselen. In het project wordt kennis opgedaan en toegepast hoe je zo'n netwerk van leraren met belangstelling voor het toepassen van ICT in de les, ontwikkelt en met ICT-middelen ondersteunt.

Pilot Implementatie 2002-2003

Het cursusjaar 2003 was voor het PRONETT project een proefperiode waarbij alle partners ervaring opgedaan hebben met het gebruik van de webportal door studenten en opleiders. In de eerste 12 maanden sinds de publicatie van de website zijn zo'n 750 docenten en studenten lid geworden van de Pronett site. Met name in de periode van maart tot en met mei is het ledenaantal snel gegroeid. De start van het nieuwe studiejaar in september bracht weer een nieuw cohort van 250 leden.

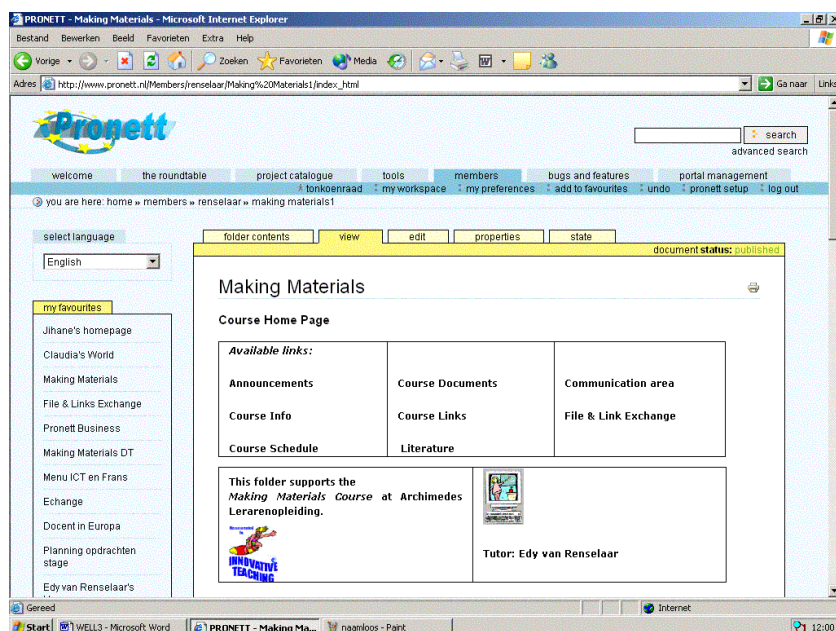

Om de onderwijskundige mogelijkheden en het gebruiksgemak van de ontwikkelde portal site in de praktijk te toetsen zijn in de organisaties van de betrokken projectpartners kleinschalige experimenten uitgevoerd. Zo hebben studenten in Cardiff hun virtuele werkruimtes ondermeer

gebruikt voor de organisatie van en de feedback op hun 2 wekelijkse stage-verslagen (learning journals). Bij de collega's in Gent en Barcelona staan samenwerking aan en publicatie van ict-rijk onderwijsmateriaal en het beschikbaar stellen van digitaal cursusmateriaal buiten de instelling (extra-net) centraal.

Ervaringen in Utrecht

In 2003 is een deel van het Utrechtse implementatieplan voor PRONETT uitgevoerd. Collega's van de moderne talen teams hebben enthousiast meegedaan aan enkele proefprojecten. Zo heeft een aantal groepen studenten Engels en Frans in teams aan de ontwikkeling van WebQuests gewerkt. En hadden de studenten Spaans tot taak om een E-zine (een digitaal tijdschrift) te produceren. De afbeelding hieronder toont het onderdeel van de werkruimte van een opleider waarmee zij haar cursus 'Making Materials' ondersteunt.

De experimenten bij de afdeling Talen zijn uitvoerig beschreven in de publicatie *'Learning to design WELL in a multilingual community of practice: a pilot implementation of the PRONETT portal.* [1]

De Pronett web-portal is ook ingezet bij de voorbereiding en uitvoering van de landelijke conferentie Internationalisering voor studenten van de lerarenopleidingen in Nederland. De organisatoren van het FEO Expertisecentrum Internationalisering konden zo de samenwerking tussen de 75 student-deelnemers ondersteunen en ook de resultaten van de conferentie beschikbaar stellen voor toekomstig gebruik door andere opleidingen. Daarnaast is er samen met de ICT-coördinatoren van 4 opleidingsscholen gewerkt aan een nadere invulling van de samenwerking op ICT-gebied. Er is een manier bedacht hoe schoolgebonden opdrachten met betrekking tot ICT in het curriculum ingebed konden worden. Er zijn model voorbeelden van dergelijke opdrachten geformuleerd en er is in kaart gebracht hoe de begeleiding geregeld kan worden.

Verdere implementatie in Utrecht

Het management van Archimedes lerarenopleidingen heeft besloten de pilot implementatie uit te breiden. De uit te voeren experimenten moeten aanvullende gebruikservaringen op leveren en aanwijzingen leveren over de manier waarop de portal de verdere ontwikkeling van een flexibel en dynamisch curriculum kan ondersteunen. De verdere implementatie inspanningen in 2004 richten zich met name op het inzetten van Pronett ter ondersteuning van de driehoek: lerarenopleiding-student-opleidingsschool. De verwachting is immers dat de aard van het project en de kenmerken van de gebruikte technologie juist het 'Utrechtse model' met zijn nadruk op regionale samenwerking goed kan ondersteunen.

Concreet betekent dit dat opleidingsteams en opleidingscholen in de praktijk aan de slag gaan met het formuleren van wensen m.b.t. educatieve producten en ondersteuning en het produceren van ICT-maatwerk binnen het kader van het opleidingscurriculum. Op basis hiervan wil men de begeleidingstructuur verder ontwikkelen en kan de site uitgroeien tot een ontmoetingsplaats waar studenten en scholen ideeën kunnen uitwisselen. Ook kan de potentie voor opleidingsdoelstellingen op het terrein van internationalisering verder verkend worden.

Evaluatie PRONETT Pilots

Wanneer we het totaal aan experimenten overzien valt op dat individuele gebruikers de portal site met een beperkte ontwikkelinspanning kunnen inzetten voor een grote diversiteit aan gebruikcontexten.

Zo is er ervaring opgedaan met het gebruik van de site voor:

- de ondersteuning van 'traditionele cursussen' (blended learning)
- stagebegeleiding op afstand (learning journals, portfolio)
- samenwerkend ontwikkelen en publiceren van educatief materiaal
- taak-gebaseerde taalverwervings activiteiten
- bestandsuitwisseling tussen school, opleiding en thuis
- communicatie en materiaal uitwisseling tussen projectgroepen
- de ontwikkeling van ontwerp- en publicatievaardigheden van educatief materiaal
- de ondersteuning van een (studenten)conferentie

Deze variëteit aan toepassingen weerspiegelt tevens de verschillen in visie, structuur en curriculum in de diverse landen en opleidingen.

Middels de tussentijdse evaluatie is meer zicht ontstaan op de onderwijskundige mogelijkheden van de portal en de randvoorwaarden voor virtueel samenwerken en lokale en internationale kennisdeling. Ook wordt duidelijk dat het project goede aanknopingspunten biedt voor de verdere invulling van de ICT-aspecten van een toekomstgericht opleidingsprogramma.

Bij alle partners blijken er 2 weerbarstige thema's bij de invoering: het gebruik van de web portal door individuele opleiders in aanvulling op de aanwezige ICTmiddelen en het ontstaan van spontane vormen van internationale samenwerking onder studenten. Als oorzaken zien we het ontbreken van gebruikerstraining en oefentijd, de korte looptijd van de onderwijs modules waarmee vorig cursusjaar gewerkt is en het ontbreken van expliciete taken voor studenten op het terrein van samenwerking in internationaal verband. In de vervolgfase zal hier dan ook meer aandacht aan gegeven worden. Onderzocht wordt of de partners onderling curriculum-gebaseerde voorbeeld projecten kunnen ontwikkelen.

De relaties naar het opleidingscurriculum zijn helder: het gaat om zaken als ICT-(E)competentie ontwikkeling, projectmatig werken, internationalisering, samenwerken in virtuele omgevingen en producerend leren. Voor afdelingen en opleiders Moderne Talen zit daar ook nog de bonus van de natuurlijke setting voor het gebruik van de doeltaal bij.

Gebruiksgemak Portal

Mede dankzij de ondersteuning van 2 stagairs van de Faculteit Communicatie en Journalistiek van de Hogeschool van Utrecht kon er ook een deelonderzoek uitgevoerd worden specifiek gericht op de functionaliteit en het gebruiksgemak van de web portal. Op basis van de resultaten uit dit onderzoek is de site op een aantal punten verbeterd. Zo is ondermeer een editor voor het ontwerpen van WebQuests ontwikkeld.

Uitbreiding Pronett netwerk

Nu het project over een aantal gebruiksmodellen, enige ervaringsgevens en een verbeterde site beschikt wordt het tijd ook collega's buiten de kring van de projectpartners voor deelname te interesseren. De verdere uitbreiding van het netwerk van opleiders en studenten, de 'community of practice', in Europa staat dan ook nadrukkelijk op de agenda van het project team. Zo zijn inmiddels de Utrechtse ervaringen gepresenteerd op de ISATT en EUROCALL conferenties en de 3^e EDEN Research Workshop. Pronett zal verder in 2004 presentaties verzorgen op een aantal congressen zoals ondermeer in Madrid en op het invitatie congres 'The Challenge of Integrating ICT in Teacher Education' in Zweden.

In eigen land organiseert het project samen met de Universiteit van Leiden de internationale conferentie 'ICT in Education and Professional Development of Teachers. Examples of Good Practice' in Leiden. <http://www.minerva-dissemination.nl/>

Organisaties voor lerarenopleidingen en scholen alsook individuele leraren in opleiding, opleiders en praktiserende docenten worden nadrukkelijk uitgenodigd (gratis) gebruik te maken van de beschikbare voorzieningen.

Namens Archimedes Lerarenopleiding voert Ton Koenraad de projectleiding over dit project. Voor meer informatie: <http://www.koenraad.info/Pronett>

Of neem contact op:

E-Mail: Ton.Koenraad@feo.hvu.nl,

Telefoon: 06 53368597.

[1] Dit document en meer informatie over het project, webpresentaties en publicaties zijn beschikbaar op: <http://publications.pronett.nl>